

דוח הדירקטוריון וההנהלה של תאגיד בנקאי המוגש לאסיפה הכללית של בעלי מניות**כללי**

1. דוח הדירקטוריון וההנהלה נועד להביא בפני המשתמשים בדוח השנתי את נקודת המבט של הדירקטוריון וההנהלה לגבי תמונת התאגיד הבנקאי כפי שהיא משתקפת בחלקים האחרים של הדוח השנתי. זאת כדי שדוח הדירקטוריון וההנהלה יהווה את חוליית הקשר בין הדוחות הנותנים ביטוי למצב העסק בעבר לבין משתמש שאמור לקבל החלטות על עסקיו עם התאגיד הבנקאי בעתיד.
2. על הדירקטוריון וההנהלה לקבוע את המבחנים למהותיות גילוי עניינים שונים בדוח הדירקטוריון וההנהלה. קביעה זו תביא בחשבון את מטרתו העיקרית של הדוח - להביא בפני המשתמשים את נקודת המבט של הדירקטוריון וההנהלה לגבי התאגיד הבנקאי. המידע האמור אינו אמור להביא לכדי חשיפה של עסקאות ספציפיות או של סודות עסקיים אחרים של התאגיד הבנקאי.
3. מידע מהותי שניתן לו גילוי לפי הוראות אלה יוצג לפי סדר הפרקים ולפי סדר הסעיפים בכל פרק, כפי שמפורט בהוראות אלה. ניתן להוסיף הדגשות, הפניות או מידע מהותי נוסף, לפי העניין.
4. דוח הדירקטוריון וההנהלה יכלול תיאור והסברים של התפתחות התאגיד הבנקאי וחברות הבת המהותיות שלו בתקופת הדוח והתפתחויות לאחר תקופת הדוח, לפי העניין, תוך הסתמכות על ניתוח הנתונים הכלולים בדוחות הכספיים, ונתונים נוספים לפי הצורך.
5. המידע בדוח הדירקטוריון וההנהלה ייכלל במסגרת הפרקים הבאים:

עמודפרק

620-2	א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה
620-3	ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי
620-10	ג. סקירת הסיכונים
620-16	ד. מדיניות חשבונאית ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים
	ה. מידע נוסף שלדעת הדירקטוריון וההנהלה ראוי לכלול אותו בדוח הדירקטוריון וההנהלה, אך אינו מתאים לדעתם לפרקים האחרים בדוח הדירקטוריון וההנהלה.

א. סקירה כללית, יעדים ואסטרטגיה

6. פרק הסקירה הכללית, היעדים והאסטרטגיה נועד לתאר את התאגיד הבנקאי, תחומי הפעילות שלו, ביצועיו, הסיכונים אליהם הוא חשוף, וכן את היעדים והאסטרטגיה של התאגיד הבנקאי. הפרק יכלול התייחסות לנושאים הבאים:

- א. תיאור תמציתי של התאגיד הבנקאי ותחומי הפעילות העיקריים שלו;
- ב. מידע כספי תמציתי על המצב הכספי ותוצאות הפעולות של התאגיד הבנקאי, לרבות מדדי ביצוע עיקריים לפי מתכונת הלוח בנספח 1.
- בנוסף, תיכלל התייחסות תמציתית למדדי סביבה, חברה וממשל עיקריים¹.
- ג. תיאור תמציתי של הסיכונים העיקריים שהתאגיד הבנקאי חשוף אליהם;
- ד. תיאור היעדים והאסטרטגיה העסקית, וצפי להתפתחות בשנה הקרובה, העוקבת לשנת הדוח. התיאור יכלול התייחסות לנושאים כגון:

- (1) פירוט היעדים והאסטרטגיה העסקית, לרבות מגמות והתפתחויות בעסקים השונים ובמגזרי הפעילות השונים;
- (2) תיאור האמצעים שינקטו לצורך ביצוע היעדים והאסטרטגיה העסקית;
- (3) פירוט ההזדמנויות והאיומים הנובעים מן היעדים והאסטרטגיה העסקית, לרבות התייחסות לשינויים בתשואות מול הסיכונים;
- (4) כניסה משמעותית לפעילויות חדשות, עסקים חדשים ויציאה מעסקים קיימים;
- (5) רכישות, מיזוגים ושיתופי פעולה אסטרטגיים;
- (6) שינויים בפרישה הגיאוגרפית הבין-לאומית;
- (7) שינויים משמעותיים באופן ניהול העסקים, במערך השיווקי, בטיפול בלקוחות ובמערכות ההפצה;
- (8) פרויקטים עיקריים שהתאגיד הבנקאי מתכנן לבצע;
- (9) שינויים משמעותיים במבנה הארגוני והמשפטי;
- (10) שינויים משמעותיים במערך משאבי האנוש, במערך טכנולוגיות המידע ובמערכות הלוגיסטיות;
- (11) שינויים משמעותיים במבנה ההון ובמקורות המימון.

ה. תאגיד בנקאי יציין היבטי סביבה, חברה וממשל מהותיים של התאגיד הבנקאי המשתלבים ביעדים ובאסטרטגיה העסקית שלו המתוארים בדוח¹. תאגיד בנקאי רשאי שלא לכלול התייחסות לעניינים המפורטים לעיל אם הדבר עלול למנוע השלמת פעולה או פעילות של התאגיד הבנקאי או עסקה שהתאגיד צד לה או שיש לו עניין בה, או להרע באופן משמעותי את תנאיה או את מצב התאגיד הבנקאי, ובלבד שלא פורסם ברבים על ידי התאגיד הבנקאי מידע בדבר עניינים אלה.

ה. נושאים נוספים שראוי לדעת הדירקטוריון וההנהלה להדגיש.

¹ דרישות הגילוי על היבטי סביבה, חברה וממשל ייושמו ברמה הגבוהה ביותר של הקבוצה הבנקאית.

ב. הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי

1. הפרק הסבר וניתוח לתוצאות ולמצב העסקי נועד להסביר ולנתח את תוצאות התאגיד הבנקאי ואת מצבו העסקי. הפרק יכלול התייחסות לנושאים הבאים:
- א. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים
 - ב. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר
 - ג. המבנה והתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון
 - ד. מגזרי פעילות פיקוחיים
 - ה. חברות מוחזקות עיקריות
- להלן הרחבה נוספת לגבי ההתייחסות שיש לכלול לגבי כל נושא.

א. מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים

2. הדיון בנושא זה מיועד להדגיש מגמות, תופעות, התפתחויות ושינויים מהותיים שאירעו בתקופה המדווחת. במסגרת ההתייחסות לנושא זה יש לכלול:

- א. מידע על מגמות, תופעות והתפתחויות מהותיות וחריגות, לרבות מידע תמציתי על:
 - (1) טיפול ההנהלה בנושאים שוטפים מהותיים, כדי לאפיין את התאגיד הבנקאי ואת התקופה המדווחת;
 - (2) מידע שבידי ההנהלה על מגמות או תופעות ידועות היום, לרבות סקירה תמציתית של ההתפתחויות העיקריות במשק ו/או התפתחויות בענף הבנקאות (בארץ ובח"ל), שצפויה להיות להן השפעה מהותית על מצב התאגיד הבנקאי או על תוצאות פעילותו. בהקשר זה, הכוונה לנושאים או התפתחויות שיש סבירות גבוהה להתממשותם ושניתן לצפות את השפעותיהם הספציפיות - במידה ואכן יתממשו;
 - במסגרת זו יש להבחין בין השפעה של תופעות פרמננטיות, ותופעות חד פעמיות, ולתת כימות או אומדן ההשפעה של אירועים והתפתחויות כאמור, כולם או חלקם, אם התאגיד הבנקאי כימת או אמד אותה. אם לא ניתן כימות או אומדן כאמור יצויין שהתאגיד הבנקאי לא כימת או אמד את ההשפעה.
 - (3) דיון תמציתי באירועי סיכון הידועים לציבור, לרבות סיכון תפעולי, סיכון ציות רגולטורי וסיכון משפטי, כאשר התרחשו אירועי הפסד מהותיים או אירועים שיש להם פוטנציאל להפסד מהותי. גילוי זה צריך להתמקד בהשפעה על התאגיד הבנקאי, הלך שנלמד והשינויים בתהליכי ניהול הסיכונים שכבר יושמו או שנמצאים בתהליך יישום. בנוסף יש לתאר ולדון בסיכונים המובילים והמתפתחים המהותיים ביותר. יש לכלול גילוי כמותי אם אפשר, ודיון על כל שינוי בחשיפות לסיכונים אלה במהלך תקופת הדיווח.
 - (4) הסבר תמציתי לשינויים מהותיים, משנה לשנה, ולהתפתחויות חריגות בתקופת הביניים של התקופה המדווחת, בסעיפים בדוחות הכספיים, אם הוא מסייע

- להבנת העסק הבנקאי באופן כולל. ההסבר יכלול התייחסות תמציתית כמותית לגורמים המסבירים את השינוי;
- 5) הסבר לגבי הנושאים שאליהם הפנה רואה החשבון של התאגיד הבנקאי תשומת לב בחוות דעתו על הדוחות הכספיים;
- 6) דיון באירועים שחלו לאחר תאריך הדוח הכספי, העשויים לגרום לשינויים מהותיים במצב עסקי הקבוצה;
- ב. שינויים במבנה הקבוצה ובאופן ניהולה שיש להם השפעה (או שצפויה להיות להם השפעה) מהותית על מצב התאגיד הבנקאי ועל תוצאות פעילותו, לרבות שינויים מהותיים בבקרה הפנימית על דיווח כספי.
- ג. שינויים במדיניות חשבונאית קריטית, באומדנים חשבונאיים קריטיים, בהערכות שווי מהותיות, שיש להם השפעה (או שצפויה להיות להם השפעה) מהותית על מצב התאגיד הבנקאי ועל תוצאות פעילותו.
- ד. במקרה הצורך יש לכלול הפניה לחלקים אחרים בדוח השנתי, בהם נכללת הרחבה נוספת בנושאים אלה.
- ב. התפתחויות מהותיות בהכנסות, בהוצאות וברווח כולל אחר**
3. הדיון בנושא זה מיועד להסביר ולנתח את תוצאות התאגיד הבנקאי בתקופה המדווחת. במסגרת זו יש לכלול דיון בנושאים הבאים:
- א. רווח ורווחיות:
- 1) הרווח הנקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי לשנת הדוח והרווח האמור למניה תוך ציון השפעתן של פעולות בלתי רגילות;
- 2) התשואה להון, כפי שמתבטאת ביחסים אלה:
- רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע;
 - רווח נקי המיוחס לבעלי מניות התאגיד הבנקאי בניכוי דיבידנד למניות בכורה שלא נרשם כהוצאה ברווח והפסד והוכרז בתקופת הדיווח בלבד מחולק בהון עצמי ממוצע בניכוי יתרה ממוצעת של מניות בכורה שנכללו בהון העצמי;
- לעניין זה:-
"הון עצמי ממוצע" – "סך כל האמצעים ההוניים" כפי שהוצג בסקירת ההנהלה בתוספת ג' בניכוי יתרה ממוצעת של זכויות שאינן מקנות שליטה ובניכוי/בתוספת היתרה הממוצעת של הפסדים/רווחים שטרם מומשו מהתאמות לשווי הוגן של איגרות חוב למסחר וכן של הפסדים/רווחים בגין אגרות חוב זמינות למכירה, הכלולים בהון העצמי במסגרת רווח כולל אחר מצטבר בסעיף "התאמות בגין הצגת ניירות ערך לפי שווי הוגן" (לרבות בגין אגרות חוב שהועברו מהתיק הזמין למכירה לתיק המוחזק לפדיון).

ב. הכנסות והוצאות - התפתחויות בהכנסות, בהוצאות ובהפרשה למס (כמפורט בדוח רווח והפסד), לרבות דיון בהתפתחויות מהותיות בנושאים הבאים:

- 1) הכנסות והוצאות ריבית
במסגרת זו יש להתייחס בין היתר להתפתחויות מהותיות בשיעורי ההכנסות, בשיעורי ההוצאות ופערי הריבית - תוך התייחסות להשפעות מהותיות של שינויים בכמויות ובמחירים על ההכנסה וההוצאה, תוך התייחסות להתפתחויות מהותיות במרווחי האשראי, במרווחי הפיקדונות ובעלות גיוס המקורות של התאגיד הבנקאי, וכן ליחס בין סך ההכנסות מריבית נטו לבין היתרה הממוצעת של הנכסים הכספיים נושאי הריבית;
אם מהותי, יש לדון בהשפעה של יחסי גידור ושל נגזרים אחרים שאינם למסחר על שיעורי ההכנסה וההוצאה ועל הכנסות מימון שאינן מריבית.
ייכלל תיאור תמציתי של התפתחויות מהותיות במהלך הרבעונים בשנת הדיווח בשיעורי ההכנסות, בשיעורי ההוצאות ופערי הריבית, והיחס בין סך ההכנסות מריבית נטו לבין היתרה הממוצעת של הנכסים נושאי הריבית.
תיכלל הפנייה לגילוי בדבר שיעורי הכנסות והוצאות ריבית של הבנק והחברות המאוחדות שלו וניתוח השינויים בהכנסות והוצאות ריבית, שתוצג בנספח מס' 1 בפרק 640 בדבר ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים בדוח השנתי.
- 2) הוצאות הפסדי אשראי. הדיון במסגרת זו יהיה תמציתי ויתמקד בשינויים המהותיים בהוצאות הפסדי האשראי. תיכלל הפניה לדיון המקיף יותר שייכלל בדוח הדירקטוריון וההנהלה במסגרת הדיון על התפתחות האשראי לציבור (סעיף 1.א.10) והדיון על סיכון אשראי (סעיף 15.ג).
- 3) הכנסות מימון נטו שאינן מריבית, לרבות התייחסות לשינויים מהותיים ברכיבים מהותיים בסעיף זה.
- 4) הכנסות אחרות שאינן מריבית, לרבות התייחסות לשינויים מהותיים ברכיבים מהותיים בסעיף זה.
- 5) הוצאות שאינן מריבית, לרבות התייחסות לשינויים מהותיים ברכיבים מהותיים בסעיף זה.
- 6) פעולות בלתי רגילות וחלקה של הקבוצה ברווחי חברות כלולות.

ג. הרחבה נוספת לגבי הכנסות והוצאות:

- במסגרת זו ייכלל גילוי נוסף לגבי הכנסות והוצאות, שיתייחס לנושאים הבאים:
- 1) כאשר מהותי, יש לדון בהתפתחויות ומגמות משמעותיות בהכנסות והוצאות בתקופות הביניים. תיכלל הפניה למידע על דוח רווח והפסד - מידע רב רבעוני לשנתיים אחרונות, שמוצג בנספח מס' 2 בפרק 640 בדבר ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים בדוח השנתי.
 - 2) כאשר מהותי, יש לכלול גילוי להתפתחות בהכנסות ובהוצאות (כולל הפרשה להפסדי אשראי והפסדים בגין ירידת ערך השקעות) בגין התקשרויות עם מבני איגוח, לרבות בגין השקעות בניירות ערך של מבני איגוח.
 - 3) אם הסכום המצרפי של הפסדים מירידת ערך, שהוכרו (בוטלו) בתקופת הדיווח, הוא מהותי ביחס לדוחות הכספיים של התאגיד הבנקאי בכללותם, תוצג

התייחסות נוספת מעבר למידע שנכלל בדוח הכספי. במסגרת זו יפורטו, בין השאר, הנתונים להלן:

- (א) הפסדים מירידת ערך שהוכרו במהלך שנת הדוח בדוח רווח והפסד ;
 (ב) ביטול הפסדים מירידת ערך שהוכרו במהלך שנת הדוח בדוח רווח והפסד
 (ג) השפעת מס כוללת של הפסדים מירידת ערך (נטו) בשנת הדוח
 (ד) סך-כל השפעה על הרווח הנקי של ירידת ערך נכסים בשנת הדוח
- (2) יינתן גילוי על הוצאות והשקעות התאגיד הבנקאי והחברות שבשליטתו בגין מערך טכנולוגיית המידע כמשמעותו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 357 "ניהול טכנולוגיית המידע". במסגרת זו יינתן:

- (א) גילוי כמותי לסך ההוצאות שנרשמו על בסיס מאוחד בשנת הדיווח בדוח רווח והפסד בגין מערך טכנולוגיית המידע תוך פירוט הסכומים וציון הסעיפים שנרשמו בהם ההוצאות בדוח רווח והפסד (משכורת והוצאות נלוות, פחת, הוצאות אחרות וכד'). לגילוי הכמותי יתווסף הסבר המבהיר את מהות ההוצאות שנרשמו בכל סעיף. בנוסף, יינתן גילוי בדבר המדיניות החשבונאית לפיה חושבו ונרשמו הסכומים, לרבות שיטת ההקצאה של עלויות בין פעילויות שונות.
- (ב) גילוי כמותי לסך העלויות בגין מערך טכנולוגיית המידע שלא נרשמו בדוח רווח והפסד כהוצאה, אלא נרשמו בשנת הדיווח כנכסים בדוח הכספי, כגון עלויות פיתוח תוכנה שהווננו וחומרות ותוכנות שנרכשו, תוך פירוט הסכומים המרכיבים את סך ההשקעה. לגילוי הכמותי יתווסף הסבר המבהיר את מהות העלויות.
- (ג) גילוי כמותי ליתרת הנכסים בגין מערך טכנולוגיית המידע לסוף שנת הדיווח.

(3) אם מהותי, כאשר התאגיד הבנקאי או חברת בת שלו עוסקים בעסקי נאמנות יפורטו ההכנסות מפעילות זו לפי סוגי הנאמנות בהם עוסק ;

(4) אם מהותי, ייכלל דיון כמותי ואיכותי בהתפתחות ההכנסות של התאגיד הבנקאי מפעילות לקוחותיו במגזר שוק ההון, בהבחנה בין סוגי הלקוחות הפעילים בשוק ההון (גופים מוסדיים ופעילי שוק הון אחרים).

ב. התפתחויות ברווח כולל אחר :

במסגרת זו יש לדון בהתפתחויות מהותיות ברווח הכולל האחר, לרבות כתוצאה מהתאמות בגין הצגת ניירות ערך זמינים למכירה לפי שווי הוגן, התאמות מתרגום של פעילויות חוץ שמטבע הפעילות שונה שלהן שונה ממטבע הפעילות של התאגיד הבנקאי, רווחים (הפסדים) נטו בגין גידורי תזרים מזומנים והתאמות של ההתחייבות (נכס) נטו בגין הטבות לעובדים. במסגרת זו יינתן, בין היתר, גילוי לרווחים והפסדים אקטואריים הנובעים משינויים בשיעור ההיוון שנזקפו השנה לרווח כולל אחר, בנפרד מסכומים אחרים שהוכרו השנה ברווח כולל אחר בגין הטבות לעובדים.

ג. המבנה וההתפתחויות של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון

2. הדיון בנושא זה מיועד להסביר ולנתח את המבנה וההתפתחויות המהותיות בתקופה המדווחת של הנכסים, ההתחייבויות, ההון והלימות ההון של התאגיד הבנקאי בתקופה המדווחת. במסגרת זו יש לכלול דיון בנושאים הבאים:

א. המבנה וההתפתחויות המהותיות בתקופה המדווחת של הנכסים וההתחייבויות:

(1) אשראי לציבור (לרבות סיכון אשראי חוץ מאזני לציבור) – תיכלל התייחסות תמציתית לשינויים מהותיים בהיקף האשראי ורכיביו העיקריים (לדוגמה אשראי מסחרי, הלוואות לדיוור ואשראי אחר לאנשים פרטיים). בנוסף תיכלל התייחסות תמציתית להתפתחויות מהותיות במאפייני האשראי, בסיכוני האשראי ובהפרשה להפסדי אשראי, לרבות התייחסות להיקף וחומרת החובות הבעייתיים בגין הציבור. תתווסף הפניה לדיון הרחב יותר בסיכון אשראי בפרק על סקירת הסיכונים שבדוח הדירקטוריון וההנהלה, ולמידע על סיכונים שנכלל באתר האינטרנט.

(2) ניירות ערך – תיכלל התייחסות לנושאים הבאים:

(א) שינויים מהותיים בהיקף ניירות הערך המוחזקים לפדיון, הזמינים למכירה והמוחזקים למסחר, ושינויים מהותיים בסוגי ניירות הערך העיקריים בכל תיק.

(ב) התפתחויות מהותיות ברווחים מצטברים ובהפסדים מצטברים שטרם הוכרו בדוח רווח והפסד, לרבות התייחסות לירידות ערך מצטברות מהותיות שאינן בעלות אופי זמני.

(ג) אם בתקופה שאליה מתייחס דוח רווח והפסד היו מכירות או העברות של ניירות ערך מהתיק המוחזק לפדיון, ייכלל מידע שיבהיר את הנסיבות המיוחדות שגרמו להנהלה שלא לנהוג על פי כוונתה המקורית להחזיק בניירות הערך עד לפדיון וכן דיון בהשפעת המכירות או ההעברות על רווח והפסד, על ההון ועל התשואות הגלומות בתיק המוחזק לפדיון;

(ד) אם בתקופה שאליה מתייחסת דוח רווח והפסד בוצעו העברות אחרות בין התיקים השונים של ניירות הערך שמחזיק התאגיד הבנקאי, תבהיר הנהלת התאגיד הבנקאי בדוח הדירקטוריון וההנהלה את הנסיבות המיוחדות שגרמו לצורך לשנות את מיון ניירות הערך. כן תובהר השפעת ההעברה על רווח והפסד בשנת ההעברה ועל התשואות הצפויות בעתיד.

(3) פיקדונות הציבור, לרבות התייחסות לפעילות חוץ מאזנית בניירות הערך שמוחזקים על ידי הציבור. תיכלל התייחסות תמציתית לשינויים מהותיים בהיקף פיקדונות הציבור ובהיקף ניירות הערך שמוחזקים בידי הציבור, ולשינויים במאפייניהם העיקריים.

- (4) אגרות חוב וכתבי התחייבויות.
- (5) נכסים והתחייבויות בגין מכשירים נגזרים.
- (6) אם מהותי, נכסים והתחייבויות אחרים, לרבות התייחסות, אם מהותי, להתחייבויות בשל הטבות לעובדים.
- (7) אם מהותי, התפתחויות בסעיפים חוץ מאזניים שלא נדונו לעיל.
- (8) כאשר מהותי, יש לדון בהתפתחויות משמעותיות ומגמות בנכסים ובהתחייבויות בתקופות הביניים. תיכלל הפניה למידע על תמצית מאזן מאוחד לסוף רבעון - מידע רב רבעוני לשנתיים אחרונות, שמוצג בנספח מס' 2 בפרק 640 בדבר ממשל תאגידי, פרטים נוספים ונספחים בדוח השנתי.
- ב. הון והלימות הון :
- (1) ההון העצמי, הון רובד 1 וההון הכולל
- (2) נכסי הסיכון (אשראי, שוק, תפעולי וכו')
- (3) יחס ההון לרכיבי הסיכון; יש לדון ביחס ההון המזערי שנקבע על ידי המפקח על הבנקים, ולדון כמותית ואיכותית בתכנון ההון, לרבות תיאור של קביעת הדירקטוריון וההנהלה לגבי יחס ההון הנדרש או יעד ההון וכיצד הוא נקבע ;
- (4) יחס המינוף; אם נקבע לתאגיד הבנקאי יחס מינוף מזערי גבוה מיחס מינוף שנקבע בסעיף 7 בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 218 בדבר "יחס מינוף", בין על פי דרישת המפקח ובין על פי החלטת התאגיד הבנקאי, יש לציין את היחס שנקבע ונסיבות קביעתו ;
- (5) שינויים מהותיים בהון, לרבות :
- (א) הנפקות הון. במסגרת זו יש לכלול בין היתר פירוט לכל התחייבות להשקעות נוספות בהון התאגיד תוך פירוט שלבי ההשקעה, אבני דרך, מחיר ותנאים.
- (ב) חלוקת דיבידנד. במסגרת זו יש לכלול בין היתר :
- (1) פירוט של המועדים והסכומים של דיבידנדים שהתאגיד הבנקאי הכריז וחילק בשנתיים האחרונות והאם החלוקה הצריכה אישור בית משפט.
- (2) פירוט של מגבלות חיצוניות שהשפיעו על יכולת התאגיד הבנקאי לחלק דיבידנד בשנתיים האחרונות, וכן מגבלות העשויות להשפיע על יכולת התאגיד הבנקאי לחלק דיבידנד בעתיד.
- (3) תמצית מדיניות חלוקת דיבידנד, אם קיימת, לרבות החלטות על שינויים בנוגע למדיניות.
- (4) ניתן לכלול מידע בדבר כוונות לחלק דיבידנד, כאשר לתאגיד בנקאי יש יכולת לחלק דיבידנד, אך הוא לא עשה זאת בעבר.
- (ג) שינויים מהותיים אחרים בהון. במסגרת זו יש לכלול בין היתר הפניה לדיון בהתפתחות ההכנסות וההוצאות, ולדיון בהתפתחות ברווח הכולל האחר.

ד. מגזרי פעילות פיקוחיים

3. הדיון בנושא זה מיועד להסביר ולנתח את משמעויות המידע בדבר מגזרי פעילות פיקוחיים ובדבר אזורים גיאוגרפיים והתפתחותם לעומת השנים הקודמות. במסגרת זו, בין היתר יש לכלול:

- א. תיאור תמציתי של מאפייני המגזר, המוצרים והשירותים העיקריים של המגזר, השווקים העיקריים ודרכי ההפצה שלהם. התיאור התמציתי לגבי מוצרים ושירותים יתמקד במוצרים ושירותים שניתן להם גילוי כמותי נפרד בדוח הכספי.
- ב. תיאור של מהלך העסקים בעבר ואת מהלך העסקים המתוכנן להתבצע. ככלל, התיאור יתמקד בהשפעה לגבי התאגיד הבנקאי בכללותו, תוך ציון השפעה מיוחדת שיש לאותו עניין על מגזר פעילות מסוים.
- ג. הסבר וניתוח של הנושאים הבאים:

- (1) שינויים מהותיים בהיקף הפעילות במגזר וברווחיותו;
- (2) התפתחויות מהותיות בשווקים של מגזר הפעילות, או שינויים מהותיים במאפייני הלקוחות שלו;

ד. ציון תלות של מגזר פעילות בלקוח בודד או במספר מצומצם של לקוחות, אשר אובדנם ישפיע באופן מהותי על מגזר הפעילות. במסגרת זו יפורטו בטבלה הכנסות התאגיד הבנקאי מכל לקוח שהכנסות או הוצאות התאגיד הבנקאי ממנו מהוות 10% או יותר מסך הכנסות או מסך הוצאות התאגיד הבנקאי מלקוח מהוות 20% או יותר מסך הכנסות או מסך הוצאות התאגיד הבנקאי בדוחות המאוחדים שלו – יצוין שמו. התקשר התאגיד הבנקאי עם לקוח כאמור בהסכם המתואר במקום אחר בדוח לציבור, תיכלל הפניה לסעיף בו מתואר ההסכם.

לעניין סעיף קטן זה, לקוחות שהפעילות שלהם נעשית במשותף, ייחשבו כלקוח יחיד. יש לפנות לפיקוח על הבנקים לקבלת הנחיה מקדמית כאשר נדרש גילוי שם של לקוח בדוח לציבור.

ה. לפי העניין, מומלץ לגלות מידע נוסף על הנדרש במתכונת ביאור 30, ובלבד שמידע זה יוצג באופן עקבי במספרי השוואה. במידע זה ניתן לשלב מדדים שונים של פעילות המגזרים, כגון יחס יעילות המגזר, תשואה על נכסי המגזר וכו'.

ה. חברות מוחזקות עיקריות

4. הדיון בנושא זה מיועד להסביר ולנתח את פעילות החברות המוחזקות העיקריות ואת תרומתן לעסקי הקבוצה. במסגרת זו יש לכלול התייחסות לנושאים הבאים:

- א. פעילות חברות מוחזקות עיקריות של הקבוצה, לרבות פעילות בכרטיסי אשראי, התרומה לרווח הנקי, והתפתחויות עיקריות בנכסים ובהתחייבויות;
- ב. התשואה של הקבוצה על השקעותיה באותן חברות;
- ג. שותפויות, מיזמים והשקעות בפעילויות אחרות עיקריות;

ג. סקירת הסיכונים

1. הפרק על סקירת הסיכונים יכלול סקירה כמותית וניתוח של הסיכונים העיקריים שהתאגיד הבנקאי חשוף אליהם, וסקירה של אופן ניהולם. הפרק יכלול התייחסות לנושאים הבאים:

א. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

ב. סיכון אשראי

ג. סיכון שוק

ד. סיכון נזילות ומימון

ה. סיכון תפעולי

ו. סיכונים אחרים

להלן הרחבה נוספת לגבי ההתייחסות שיש לכלול לגבי כל נושא.

א. תיאור כללי של הסיכונים ואופן ניהולם

2. יש לתאר את הסיכונים העיקריים שהתאגיד הבנקאי חשוף אליהם ולכלול סקירה איכותית של אופן ניהולם. במסגרת זו יש לכלול בין היתר:

א. תיאור של הסיכונים, האיומים והחולשות וגורמי סיכון אחרים הנובעים מהסביבה הכללית והענף, תוך הדגשת הסיכונים הייחודיים לתאגיד הבנקאי, שהתאגיד הבנקאי חשוף אליהם (לרבות סיכון אשראי; סיכון שוק – ריבית, שער חליפין, מניות; סיכון נזילות; סיכון מימון; סיכון תפעולי; סיכון סביבתי). בהצגת סיכונים כלליים אשר מטיבם חלים על כל תאגיד יש להסביר באופן ברור את השפעתם המיוחדת על התאגיד הבנקאי.

ב. תיאור של התיאבון לסיכון והעקרונות לניהול הסיכונים, לרבות התייחסות לשימוש במבחני קיצון במסגרת ניהול הסיכונים ובמסגרת תכנון ההון.

ג. תיכלל הפניה למידע המפורט על סיכונים הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים באתר האינטרנט של התאגיד הבנקאי (פרק 651).

ב. סיכון אשראי

3. במסגרת ההתייחסות לנושא זה יש לתאר את סיכוני האשראי שהתאגיד הבנקאי חשוף אליהם ולכלול סקירה איכותית של אופן ניהולם. במסגרת זו יש לכלול בין היתר:

א. סקירה של הסיכון ושל אופן ניהולו.

ב. ניתוח איכות האשראי וסיכון אשראי בעייתי –

(1) יש לפרט ולנתח את איכות האשראי של יתרות סיכון האשראי, סיכון האשראי

הבעייתי והנכסים שאינם מבצעים, לפי מתכונת הלוח בנספח 3.

לעניין זה: "נכסים שאינם מבצעים" – חובות שאינם צוברים הכנסות ריבית ונכסים שהתקבלו בגין אשראים שסולקו.

(2) יש לפרט את התנועה במהלך השנה בין יתרות הפתיחה לבין יתרות הסגירה של

חובות לא צוברים, לפי מתכונת הלוח בנספח 3.א. ולנתח את השינויים תוך התייחסות לשינויים בהפרשה להפסדי

אשראי. הגילוי צריך לכלול בין היתר הסבר להשפעה של הלוואות שנרכשו על שינויים ביחסים, ומידע כמותי ואיכותי על חובות של לווים בקשיים פיננסיים שעברו שינוי בתנאים.

(3) יש לכלול ניתוח של מדדים נוספים המצביעים על איכות האשראי, על ההוצאות בגין הפסדי אשראי ועל ההפרשה להפסדי אשראי לפי מתכונת הלוח בנספח 3.3 בלכלול תיאור של הגורמים לשינויים מהותיים במדדים אלה.

(4) יש לכלול מידע נוסף המצביע על איכות האשראי. במסגרת זו ניתן לכלול התייחסות לדירוגי אשראי, פיגורים, חובות של לווים בקשיים פיננסיים שעברו שינוי בתנאים, בטחונות וכל נושא רלבנטי אחר אשר לדעת הדירקטוריון וההנהלה מצביע על איכות אשראי.

(5) כאשר לתאגיד בנקאי יש סכומים משמעותיים של חובות של לווים שאינם בקשיים פיננסיים שעברו שינוי בתנאים, יינתן גילוי כמותי על יתרת החובות שעברו שינוי בתנאים לפי מגזרי אשראי עיקריים (לפחות לפי חלוקה למסחרי, דיור ואנשים פרטיים – אחר) וגילוי שיבהיר את: המאפיינים העיקריים של התוכניות לשינוי בתנאי חובות בהן משתמש התאגיד הבנקאי; הגורמים שנבדקים לצורך זיהוי חובות המיועדים לעבור שינוי בתנאים כאמור; איכות האשראי של חובות אלה, והתהליך והאופן שבו התאגיד הבנקאי מבצע את הערכת איכות, הסיכון והסיווג של חובות אלה; המאפיינים העיקריים של השינויים שבוצעו, משך הזמן שלהם, היקפם ומשמעותם; המידה שבה חובות כאמור נמצאים בפיגור בהתאם לתנאיהם החדשים.

ג. ניתוח ההפרשה להפסדי אשראי –

(1) יש להתייחס בדיון, בין היתר, אל שינויים מתקופת דיווח אחת לתקופת דיווח שניה בכל אחד מרכיבי ההפרשה להפסדי אשראי (ראה סעיף 3.29.ג. בפרק על דוח כספי של תאגיד בנקאי). יש לדון במידה שבה הפסדי האשראי בפועל היו שונים מהאומדנים המקוריים.

(2) הסיבות לשינויים באומדנים של הנהלת התאגיד הבנקאי יבהירו את הגורמים שעליהם נסמכה ההנהלה כדי לקבוע שהאומדנים המעודכנים הינם נאותים יותר, וכיצד נקבעו האומדנים המעודכנים.

(3) תאגיד בנקאי המיישם תהליך שיטתי צריך לרשום הוצאות בגין הפסדי אשראי המשקפות שינויים באיכות הנכסים, כפי שאלה נמדדים בסקירות תקופתיות של תיק האשראי שמבצע התאגיד הבנקאי. יש לדון בסיבות לשינויים באיכות הנכסים של התאגיד הבנקאי ולהסביר כיצד שינויים אלה השפיעו על יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ועל ההוצאות בגין הפסדי אשראי.

(4) אם ההפסדים ההיסטוריים נראים נמוכים או גבוהים ביחס לרמת יתרת ההפרשה להפסדי אשראי בתאריך המאזן האחרון המוצג, יש להסביר את ההבדל.

- (5) אם התאגיד הבנקאי שינה את שיטת קביעת ההפרשה להפסדי אשראי, יש להסביר את הבסיס לשינוי שיטת קביעת ההפרשה ואת ההשלכות של השינוי שבוצע.
- (6) בוטל
- ד. מיון וניתוח סיכון האשראי הכולל לפי ענפי משק, בהתאם לאמור בנספח 4 לדוח הדירקטוריון וההנהלה.
- ה. חשיפה למדינות זרות, בהתאם לאמור בנספח 5 לדוח הדירקטוריון וההנהלה.
- ו. חשיפת אשראי למוסדות פיננסיים זרים, אם מהותי.
- ז. סיכונים בתיק ההלוואות לדוור :
- (1) תאגיד בנקאי יכול דיון מורחב בדבר ההתפתחויות בסיכונים הקיימים בתיק ההלוואות לדוור שלו, ובדבר הפעולות שהוא מבצע כדי להתמודד ולנהל סיכונים אלה.
- (2) על הדיון לכלול התייחסות להתפתחויות ביתרות וביצועים של הלוואות לדוור, לפי מאפיינים של הלוואות לדוור החושפים את התאגיד הבנקאי לסיכון אשראי גבוה יותר. ראה דוגמאות למאפיינים כאמור בנספח 7 לדוח הדירקטוריון וההנהלה.
- (3) תיאור הפעילות שהתאגיד הבנקאי מבצע כדי להתמודד עם ההתפתחויות בסיכוני האשראי בגין ההלוואות לדוור עשויות לכלול התייחסות לנקודות הבאות :
- תיאור נהלי החיתום של הלוואות לדוור בכלל, ובפרט תיאור כיצד תוכננו נהלי החיתום כדי לבקר את סיכון האשראי הנובע מגידול מהיר ביחס לעבר באשראי לדוור ומהלוואות לדוור עם מאפייני סיכון משמעותיים וכיצד מנהלי האשראי מפקחים ועקבים אחר מאפייני סיכון ושינויים מתקופה לתקופה במאפיינים אלה.

- (ב) תיאור של פעילויות התאגיד הבנקאי המיועדות להפחתת סיכון האשראי בגין הלוואות לדיור כמו הסדרי ביטוח, והשפעתן, אם קיימת, של פעילויות אלה על הדוחות הכספיים.
- (ג) יש ללוות את הדיון בגילוי כמותי מתאים, ככל שהמידע מצוי בתאגיד הבנקאי, תוך הבהרת ההגדרות שלפיהן נערך המידע.
1. ז. סיכון אשראי לאנשים פרטיים¹ (ללא סיכון אשראי לדיור):

- (1) תאגיד בנקאי יכול דיון מורחב בדבר ההתפתחויות בסיכונים באשראי לאנשים פרטיים, ובדבר הפעולות שהוא מבצע כדי להתמודד ולנהל סיכונים אלה.
- (2) על הדיון לכלול התייחסות להתפתחויות ביתרות ובביצועים של האשראי לאנשים פרטיים לפי מאפייני הסיכון של אשראי זה.
- (3) תיאור הפעילות שהתאגיד הבנקאי מבצע כדי להתמודד עם ההתפתחויות בסיכונים האשראי לאנשים פרטיים עשוי לכלול התייחסות לנקודות הבאות:
- (א) תיאור החיתום של האשראי לאנשים פרטיים בכלל, לרבות תיאור האופן בו התאגיד הבנקאי נערך לגידול בהיקפי הביצועים ותיאור הפעילות שהתאגיד הבנקאי מבצע על מנת לוודא ששיווק האשראי מבוצע ללקוחות באופן הוגן, שהאשראי מותאם לצרכי הלקוח ושהלקוח מבין את משמעות המינוף שהוא לוקח.
- (ב) תיאור האופן בו התאגיד הבנקאי מפקח ועוקב אחר מאפייני הסיכון ושינויים מתקופה לתקופה במאפיינים אלה, ותיאור של פעילויות התאגיד הבנקאי המיועדות להפחתת סיכון האשראי לאנשים פרטיים, והשפעתן, אם קיימת, של פעילויות אלה על הדוחות הכספיים.

(ג) יש ללוות את הדיון בגילוי כמותי מתאים, תוך הבהרת ההגדרות שלפיהן נערך המידע.

ח. מימון ממונף (Leveraged finance)²

חשיפה מאזנית וחוף-מאזנית למימון ממונף לפני הפחתת סיכון האשראי ולאחריה לצד פירוט, כגון הפרשות לחובות מסופקים, מחיקות חשבונאיות נטו, הפרשות לירידת ערך והתפלגויות לפי ענפי משק ואזורים גיאוגרפיים.

תאגיד בנקאי ייתן גילוי להגדרה המשמשת אותו לצורך הגילוי על מימון ממונף.

ח.1. חשיפות משמעותיות לקבוצות לווים

יש לכלול מידע בהתייחס לכל קבוצת לווים אשר בהתאם להגדרות שנקבעו בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 313 בדבר "מסגרת פיקוחית למדידה ובקרה של חשיפות גדולות" (להלן – הוראה 313), החשיפה בגינה על בסיס מאוחד, לאחר הפחתת סיכון אשראי בהתאם להוראה 313, עולה על 15 אחוז מהון התאגיד הבנקאי. המידע יכול גילוי על סיכון האשראי הנוכחי למועד

¹ אנשים פרטיים כהגדרתם בסעיף 14 בנספח 5 להוראת דיווח לציבור 651 בדבר דרישות הגילוי של נדבך 3 של באזל ומידע נוסף על סיכונים
² להלן תיאור כללי של עסקאות מימון ממונף מתוך המדריך למבקר של ה-Federal Reserve:

"Leverage financing is an important financing vehicle for mergers and acquisitions, business recapitalizations, and business expansions. Leveraged transactions are characterized by a degree of financial leverage that significantly exceeds industry norms, as measured by ratios such as debt-to-equity, cash flow-to-total debt, or other ratios and standards unique to particular industry norms for leverage. Leveraged borrowers typically have a diminished ability to respond to changing economic conditions or unexpected events, creating significant implications for an institution's overall credit-risk exposure and challenges for bank risk-management systems.... Many leveraged transactions are underwritten with reliance on the imputed value of a business (enterprise value), which is often highly volatile". (Commercial Bank Examination Manual, "Leveraged Financing", section 2115.1, Effective date November 2001, p.1).

הדיווח בגין קבוצות לווים כאמור לעיל, תוך הבחנה בין סיכון אשראי מאזני לסיכון אשראי חוץ מאזני³. הגילוי ילווה בדיון על ניהול סיכון האשראי הנובע מהחשיפות.

ט. תיכלל הפנייה למידע המפורט האיכותי והכמותי על סיכונים אשראי הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים באתר האינטרנט של התאגיד הבנקאי (פרק 651).

ג. סיכון שוק

16. במסגרת ההתייחסות לנושא זה יש לתאר את סיכונים השוק שהתאגיד הבנקאי חשוף אליהם ולכלול סקירה איכותית של אופן ניהולם. במסגרת זו יש לכלול בין היתר:

א. סקירה של סיכונים השוק ואופן ניהולם.

ב. סיכונים ריבית:

סקירת הסיכון, אופן ניהולו ודיון בהתפתחויות מהותיות שחלו בחשיפה לסיכון הריבית בשנת הדיווח. הדיון יתייחס בין היתר לנושאים הבאים:

(1) תיאור כמותי של התפתחות החשיפה והסיבות לשינויים עיקריים שחלו בה, כפי שבאה לידי ביטוי במידע הכמותי המפורט להלן:

(א) מידע כמותי על ניתוח רגישות השווי ההוגן לשינויים בשיעורי ריבית, שיכלל בהתאם לאמור בנספח 8 לדוח הדירקטוריון וההנהלה.

(ב) מידע כמותי על החשיפה הכוללת לשינויים בשיעורי הריבית, שיכלל בהתאם לאמור בנספח 9 לדוח הדירקטוריון וההנהלה.

(ג) מידע כמותי על החשיפה לשינויים בשיעורי ריבית לפי מדדים כמותיים עיקריים אחרים המשמשים את התאגיד הבנקאי לצורך ניהול סיכונים ריבית, לרבות תיאור מדדים אלה.

(2) דיון במגבלות העיקריות שנקבעו על ידי התאגיד הבנקאי ביחס למדדים כמותיים המתייחסים לחשיפה לסיכון ריבית, ובמשמעות של תוצאות המדדים הכמותיים על ניהול סיכונים ריבית של התאגיד הבנקאי.

(3) דיון על השפעת הנחות התנהגותיות על החשיפה לריבית של נכסים והתחייבויות, לרבות הסבר לגבי האופן בו הדירקטוריון וההנהלה אומדים השפעות אלו.

(4) דיון על ההשפעה של יחסי גידור ושל עסקאות אחרות במכשירים נגזרים, על החשיפה לשינויים בשיעורי הריבית.

(5) לא שיקפו נתוני סוף שנת הדיווח את החשיפה שהייתה לתאגיד הבנקאי במהלך שנת הדיווח, יובאו בנוסף נתוני השפעת שינויים בשיעורי ריבית למועדים נוספים במהלך שנת הדיווח (בסעיף זה – המדידה הנוספת); המדידה הנוספת תבוצע בתדירות אחידה ובמועדים קבועים, ויובאו נימוקי הדירקטוריון למועדים ולתדירות אלה; שינה התאגיד הבנקאי את תדירות ומועדי המדידה הנוספת, יובאו נימוקי הדירקטוריון לשינויים אלה.

(6) התאגיד הבנקאי ייתן גילוי אם ארע בעשר השנים האחרונות שינוי שבועי מצטבר אשר לו היה מתרחש במועד הדיווח היה פוגע בהנחת העסק החי ששימשה בבסיס עריכת הדוחות הכספיים.

(7) תיכלל הפנייה למידע הכמותי והאיכותי על סיכונים ריבית הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים באתר האינטרנט של התאגיד הבנקאי (פרק 651).

ג. סיכון שער חליפין ומדד - החשיפה לשינויים בשערי מטבעות חוץ ומדד; במסגרת זו יש לכלול, בין היתר:

(1) סקירת הסיכון ואופן ניהולו.

(2) סקירה כמותית תמציתית של החשיפה לסיכון, והפניה לביאור בדוח הכספי בדבר נכסים והתחייבויות לפי בסיסי הצמדה.

(3) דיון בהשפעה של יחסי גידור ושל עסקאות אחרות במכשירים נגזרים, על החשיפה לשינויים בשערי מטבעות חוץ ועל החשיפה לשינויים במדד.

³ יש לציין בנוסף את חשיפת האשראי החוץ מאזנית הפוטנציאלית בגין מכשירים נגזרים המחושבת בהתאם להוראה 203A.

(4) טבלה בה יוצגו :

(א) לגבי סיכון שער חליפין - תוצאות ניתוח רגישות לשינויים בשערי חליפין של מטבעות חוץ, לגבי כל מטבע שהפעילות של התאגיד הבנקאי בו משמעותית. הגילוי יכלול, לכל הפחות, מידע בדבר :

- (1) תוצאות ניתוח רגישות לשינויים בשיעור של עשרה אחוזים כלפי מעלה וכלפי מטה, בשער החליפין של כל מטבע עיקרי, כהגדרתו בסעיף 50.א.(3) בהוראות הדיווח לציבור בדבר דוח כספי שנתי ;
- (2) תוצאות ניתוח רגישות לשינויים בשיעור של עשרה אחוזים כלפי מעלה וכלפי מטה, בשער החליפין של כל מטבע חוץ שבו הפעילות של התאגיד הבנקאי במכשירים נגזרים, במונחי סכום נקוב, משמעותית ;
- (3) גילוי איכותי שיבהיר את המודל (לרבות אלו מכשירים נכללו במודל והאם המודל אומד השפעה על הרווחים או על השווי ההוגן), העובדות, ההנחות, הערכות והתחזיות ששימשו לחישוב ניתוח הרגישות.

(ב) לגבי סיכון מדד - תוצאות ניתוח רגישות לשינויים במדד. הגילוי יכלול, לכל הפחות, מידע בדבר :

- (1) תוצאות ניתוח רגישות לשינויים בשיעור של שלושה אחוזים כלפי מעלה וכלפי מטה במדד ;
- (2) גילוי איכותי שיבהיר את המודל (לרבות אלו מכשירים נכללו במודל והאם המודל אומד השפעה על הרווחים או על השווי ההוגן), העובדות, ההנחות, הערכות והתחזיות ששימשו לחישוב ניתוח הרגישות.

ד. סיכון מחיר מניות – במסגרת זו יש לכלול, בין היתר :

- (1) סקירת הסיכון ואופן ניהולו.
- (2) סקירה כמותית תמציתית של החשיפה לסיכון
- (3) תיכלל הפנייה למידע הכמותי והאיכותי על סיכון מחירי מניות הניתן בהתאם לדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים באתר האינטרנט של התאגיד הבנקאי (פרק 651).

ד. סיכון נזילות ומימון

17. במסגרת התייחסות לנושא זה יש לתאר את סיכוני הנזילות והמימון שהתאגיד הבנקאי חשוף אליהם, התפתחויות מהותיות שחלו בהם בשנת הדיווח, ולכלול סקירה איכותית של אופן ניהולם. במסגרת זו יש לכלול דיון ביכולת התאגיד הבנקאי לייצר או להשיג סכומי מזומנים מספקים כדי לעמוד בצרכי המזומנים של התאגיד הבנקאי, ודיון בתכנון המזומנים שלו לטווח קצר ולטווח ארוך, תוך התייחסות לאירועים, מגמות או גורמי חוסר ודאות שצפויים להביא לשינויים מהותיים במצב הנזילות של התאגיד הבנקאי, ולצעדים שהוא נקט או צפוי לנקוט כדי להתמודד עם שינויים מהותיים אלה. במסגרת הדיון יש לכלול תיאור של צרכי המזומנים המהותיים של התאגיד הבנקאי, ודיון במקורות המימון הצפויים שבהם יעשה שימוש כדי לעמוד בצרכי מזומנים

אלה, תוך התייחסות למגמות מהותיות במקורות המימון, והתייחסות לשינויים צפויים מהותיים בהרכב ובעלות היחסית של מקורות אלה. הדיון יתייחס בין היתר, לנושאים הבאים :

א. דיון על צרכי המזומנים החוזיים כפי שהם מתבטאים בתזרים המזומנים החוזי נטו לפי תקופות לפרעון של הנכסים וההתחייבויות, כמוצג בביאור 33 לדוח הכספי בדבר תזרימי מזומנים בהתאם למועד הפרעון החוזי, אל מול יתרת הנכסים הנזילים. במסגרת זו יכלול בין היתר :

(1) דיון על השפעת מאפיינים התנהגותיים על תקופות לפירעון של נכסים והתחייבויות, הסבר לגבי האופן בו הדירקטוריון וההנהלה אומדים השפעות אלו ליום הדיווח, ודיון על המידה בה התאגיד הבנקאי מסתמך עליהם בניהול הסיכונים.

(2) יפורטו סוגי הנכסים הנכללים ביתרת הנכסים הנזילים ויתרותיהם. יש לפרט בנוסף את יתרות הנכסים המשועבדים לסוף תקופת הדיווח, תוך הבחנה בין נכסים המשועבדים לבנק המרכזי, למסלקות ולבורסות אחרות, ולגורמים אחרים.

(3) יפורטו מקורות המזומנים הלא מנוצלים הזמינים לתאגיד הבנקאי, לרבות מסגרות אשראי וקווי נזילות, פירוט תנאיהן העיקריים וכן יתרתן שטרם נוצלה לתאריך הדוח השנתי ולתאריך סמוך ככל האפשר למועד פרסום הדוח השנתי. במסגרת זו יש לציין בנפרד את המקורות המיועדים לשימוש בזמן חירום, ולדון בין היתר ביכולת התאגיד הבנקאי לקבל בזמן חירום מקורות מהבנק המרכזי.

ב. דיון על מדיניות התאגיד הבנקאי לגיוס מקורות מימון, על החשיפה לסיכון ריכוזיות הגלומה במקורות, על השפעת המדיניות על מרווחי הריבית של התאגיד הבנקאי ועל השפעת אירועים חיצוניים כגון : שינויים בשיעורי הריבית במשק, שינויים בשיעורי הנזילות והכנסת כלים מוניטריים חדשים, על פעילות התאגיד הבנקאי ותוצאותיו העסקיות ; במסגרת דיון זה תיכלל בין היתר התייחסות לנושאים הבאים :

(1) גילוי כמותי על התפתחויות ביתרות הממוצעות, ביתרות לסוף תקופת הדיווח ובשיעור הריבית הממוצעת של פיקדונות הציבור לפי מגזרי פעילות פיקוחיים, והסבר לגורמים לשינויים מהותיים שחלו ביתרות אלה, לרבות השפעת השינויים בשיעורי עלות גיוס המקורות של התאגיד הבנקאי ובשיעורי מרווח הפקדונות.

(2) דיון בהתפתחויות בפיקדונות הציבור לפי מאפייני ריכוזיות המובאים בחשבון על ידי התאגיד הבנקאי בניהול סיכון הנזילות והמימון שלו (כגון התפתחויות בריכוזיות של מפקידים בענפי פעילות, באזורים גיאוגרפיים מסוימים וכד'), והתפתחויות ביתרת סך פיקדונות הציבור של שלושת קבוצות המפקידים הגדולות. לעניין זה, מפקיד - לרבות צד השולט בו וצד הנשלט על ידיו, לפי הגדרות חוק הבנקאות (רישוי), תשמ"א 1981. לעניין זה, צד השולט בו, לרבות אחרים הנשלטים על ידו.

- (3) גילוי כמותי על התפתחות היתרות הממוצעות, ביתרות לסוף תקופת הדיווח ובשיעור הריבית הממוצעת של מקורות מימון נוספים מהותיים שאינם פיקדונות הציבור לפי סוג המקור, לפי טווח המימון (קצר או ארוך), ובהבחנה בין מימון מובטח למימון שאינו מובטח. במסגרת הדיווח יכלול הסבר לגורמים לשינויים מהותיים ביתרות אלה, אליו יתלווה גילוי כמותי על הנפקות ופדיונות של מקורות המימון לטווח ארוך.
- ג. דיון על מדדים כמותיים המשמשים את התאגיד הבנקאי לצורך ניהול סיכון הנזילות, לרבות מבחני הקיצון שהתאגיד הבנקאי עורך במסגרת ניהול סיכון הנזילות שלו. במסגרת זו יש לתאר את המדדים הכמותיים והתרחישים השונים בהם נעשה שימוש, לרבות התרחיש המוגדר כתרחיש המצב הגרוע ביותר (Worst case scenario), לתאר את ההבדלים ביניהם, את המגבלות שנקבעו על ידי התאגיד הבנקאי ביחס אליהם ואת המשמעות של תוצאות המדדים הכמותיים והתרחישים על ניהול סיכונים הנזילות, על ניהול הפיקדונות והמקורות האחרים ועל יתרת הנכסים הנזילים שהתאגיד הבנקאי מחזיק, בדגש על יום הדיווח.
- ד. יפורטו מגבלות משמעותיות החלות על התאגיד הבנקאי בגיוס מקורות כגון: שמירה על יחסים פיננסיים מסוימים, עמידה בתכנית עסקית, צורך בהסכמת המממן לפעולות מסוימות בתאגיד או בבעלי השליטה בו, איסורים או מגבלות משמעותיות אחרות על העברת כספים בתוך הקבוצה; כמו כן יפורטו ערבויות אישיות שניתנו, שחרור מערבויות אישיות בעקבות הנפקה והקצאה פרטית.
- ה. תאגיד בנקאי שיש לו דירוג אשראי יפרט את הדירוג שניתן לו, שם החברה המדרגת ושינויים שחלו בדירוג ותיאור, כאשר ניתן להערכה, כיצד שינויים אלה צפויים להשפיע על זמינות מקורות המימון ועלותם.
- ו. התפתחויות ביחסי נזילות פיקוחיים:
- (1) יחס כיסוי הנזילות על בסיס מאוחד, תוך פירוט מלאי הנכסים הנזילים באיכות גבוהה, ורכיבים נוספים עיקריים ששימשו לחישוב היחס, הסבר למשמעות היחס ואופן חישובו ודיון בגורמים להתפתחויות מהותיות ברכיבים אלה;
 - (2) יחס מימון יציב נטו על בסיס מאוחד, תוך הסבר למשמעות היחס ואופן חישובו, ודיון בהתפתחויות מהותיות ביחס זה.
 - (3) אם לפי הוראות ניהול בנקאי תקין התאגיד הבנקאי נדרש לעמוד ביחס כיסוי הנזילות על בסיס לא מאוחד, תיכלל התייחסות גם ליחס כיסוי הנזילות על בסיס לא מאוחד; אם נקבע לתאגיד הבנקאי יחס כיסוי נזילות מזערי או יחס מימון יציב נטו ספציפי, בין על פי דרישת המפקח ובין על פי החלטת התאגיד הבנקאי, יש לציין את היחס שנקבע ונסיבות קביעתו.
- ז. תיכלל הפניה לגילוי על סיכון נזילות ועל סיכון מימון שנכלל בדרישות הגילוי על נדבך 3 (פרק 651). יובהרו ההבדלים בין מדדי הנזילות השונים להם ניתן גילוי.

ה. סיכון תפעולי

18. במסגרת ההתייחסות לנושא זה יש לתאר את הסיכונים התפעוליים שהתאגיד הבנקאי חשוף אליהם ולכלול סקירה איכותית של אופן ניהולם. במסגרת זו יש לכלול, בין היתר, התייחסות לנושאים הבאים :

- א. תיאור הסיכון, מדדים כמותיים לחשיפה לסיכון וסקירה של אופן ניהולו.
- ב. הפנייה לגילוי על סיכון תפעולי שנכלל בדרישות הגילוי של נדבך 3 ומידע נוסף על סיכונים (פרק 651).

ו. סיכון סביבתי

19. במסגרת ההתייחסות לנושא זה יש לתאר את הסיכונים הסביבתיים, לרבות סיכונים אקלים וסיכונים מעבר, שהתאגיד הבנקאי חשוף אליהם ולכלול סקירה של אופן ניהולם. במסגרת זו יש לכלול, בין היתר מדדים כמותיים למדידת החשיפה לסיכונים אלה ופירוט, ככל שמהותי, לפרטים נוספים בהתאם לאמור בסעיף 28 בתוספת הראשונה לתקנות ניירות ערך (פרטי התשקיף וטיוטת התשקיף – מבנה וצורה), התשכ"ט – 1969.

ז. סיכונים אחרים

20. סיכונים אחרים

- א. יינתן תיאור של סיכונים מהותיים אחרים, אם וכאשר רלוונטי לתאגיד הבנקאי ומהותי, וסקירה של אופן ניהול סיכונים אלה.
- ב. יוצגו כל גורמי הסיכון, בטבלה כמפורט בנספח 10, על פי טיבם – סיכונים מאקרו, סיכונים ענפיים, סיכונים מיוחדים לתאגיד הבנקאי – וידורגו בקטגוריות על פי השפעתם, ככל שניתן לגבי כל גורם סיכון, לדעת הדירקטוריון, על עסקי התאגיד הבנקאי – השפעה גדולה, בינונית וקטנה.

ד. מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים

21. הפרק על מדיניות ואומדנים חשבונאיים קריטיים, בקרות ונהלים יכול להתייחס לנושאים הבאים :

- א. גילוי לגבי המדיניות החשבונאית של התאגיד הבנקאי בנושאים קריטיים,
- ב. גילוי לגבי האומדנים החשבונאיים הקריטיים בהם עשה שימוש התאגיד הבנקאי,
- ג. גילוי לגבי בקרות ונהלים.

להלן הרחבה נוספת לגבי הגילוי הנדרש.

א. מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים

22. דירקטוריון התאגיד הבנקאי ורואי חשבון המבקרים צריכים להתמקד במיוחד בהערכת המדיניות החשבונאית בנושאים קריטיים, שיושמה בדוחות הכספיים. במהלך עריכת ביקורת של דוחות כספיים, רואי חשבון בוחנים את שיקולי ההנהלה ביישום מדיניות חשבונאית. תשומת לב מיוחדת למדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים תגביר את יעילות תהליך הביקורת. הנהלת התאגיד הבנקאי מצידה, צריכה להיות מוכנה לנמק את הבחירה, היישום והגילוי של מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים במיוחד, על מנת שרואי החשבון יוכלו להניח את דעתם בהתייחס ליישום ולגילוי.

23. דירקטוריון התאגיד הבנקאי צריך לוודא שהגילוי בדוח הדירקטוריון בהתייחס למדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים, הנו מאוזן ו-fully responsive. כדי לסייע להבנה של המשתמשים בדוחות, ראוי שתאגיד בנקאי יסביר במסגרת פרק זה את ההשפעות של מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים, שיושמה, הנימוקים שהובאו בחשבון בעת החלטה על יישומה והסבירות לדיווח שונה מהותית, כתוצאה משימוש בהנחות אחרות או אם יתקיימו תנאים אחרים.
- מצ"ב בנספח 11 הנחיות נוספות הרלוונטיות לתאגיד בנקאי המציין בדוח הדירקטוריון כי מדיניות קביעת השווי ההוגן של המכשירים הפיננסיים שלו היא מדיניות חשבונאית קריטית.
24. לפני סיום עריכה של דוחות כספיים שנתיים, הדירקטוריון או האורגן הראוי צריך לסקור את הבחירה, היישום והגילוי לגבי מדיניות חשבונאית בנושאים קריטיים. הדירקטוריון או האורגן הראוי צריך לבחון את נהלי העבודה של ההנהלה בבחירת המדיניות החשבונאית. מומלץ לערוך דיונים בין הדירקטוריון או האורגן הראוי לבין ההנהלה וראוי החשבון בעניין נאותות המדיניות החשבונאית בנושאים קריטיים, המועמדת ליישום.
25. תאגידים בנקאיים, הנהלות וראוי חשבון שאינם בטוחים לגבי יישום של עיקרון חשבונאי מקובל ספציפי יפנו למנהל יחידת דיווח כספי בפיקוח על הבנקים לקבלת הנחיה מקדמית. אנו מעודדים את התאגידים הבנקאיים, ההנהלות וראוי החשבון, הלוקחים חלק באחריות, לדווח באופן הוגן ומדויק על המצב הכספי ותוצאות הפעילות של התאגיד הבנקאי להיעזר בצוות המקצועי הפיקוח על הבנקים. נשתדל לתת סיוע זה בזמן קצר כי מטרתנו לטפל בבעיות לפני התרחשותן.

ב. אומדנים חשבונאיים קריטיים

26. עשה התאגיד הבנקאי שימוש בדוחות הכספיים שלו באומדנים חשבונאיים קריטיים, יצוין בדוח הדירקטוריון כל אומדן כאמור ויוסברו העניינים האלה, בהתייחס לכל אומדן חשבונאי קריטי בנפרד.
- א. האופן שבו הוא נקבע, לרבות העובדות, ההנחות והנתונים העיקריים ששימשו בסיס לבחירה בו, ולרבות הסבר בדבר חשיבותו;
- ב. השפעתו הכמותית על הדוחות הכספיים של התאגיד הבנקאי, לרבות ציון הסעיפים בדוחות הכספיים שהושפעו מהשימוש בו;
- ג. כל גורם שיש להתייחס אליו כעשוי להביא לכך שיהיה צורך לשנות את האומדן או לסטות ממנו;
- ד. כל שינוי מהותי שנעשה ביחס לאומדן במהלך שלוש השנים שקדמו לתאריך הדוח, לרבות סיבות השינוי והשפעתו על הדוחות הכספיים של התאגיד הבנקאי.
- ה. התבסס האומדן החשבונאי הקריטי על הנחות הכרוכות באי-ודאות משמעותית במיוחד או ששינוי סביר באומדן כאמור עשוי להיות בעל השפעה מהותית במיוחד על הצגת מצבו הפיננסי של התאגיד הבנקאי או על תוצאות פעילותו – יובא, בנוסף לנדרש לעיל, גם ניתוח גישות של האומדן החשבונאי הקריטי, תוך מתן פירוט בדבר אי-הוודאות או ההשפעות האפשריות כאמור.

27. לעניין זה:

"אומדן חשבונאי קריטי" - אומדן שיש לכלול אותו, לפי כל דין, לרבות לפי הוראות המפקח על הבנקים, בדוחות כספיים, ששימש בסיס לקביעת ערכו של נתון בדוחות הכספיים, ואשר מתקיימים בו כל אלה:

א. בעת בחירתו נדרש התאגיד הבנקאי להניח הנחות, בקשר עם נסיבות ואירועים הכרוכים באי וודאות משמעותית;

ב. שינוי סביר בו, לרבות שימוש באומדן חלופי סביר, עשוי להיות בעל השפעה מהותית על הצגת מצבו הפיננסי של התאגיד הבנקאי או תוצאות פעילותו.

28. יפורטו פערים משמעותיים, אם קיימים כאלה, בין ההנחות, האמדנים והתחזיות המהותיים שהונחו בבסיס הערכת שווי, לרבות חוות דעת מקצועית, שצורפה לדיווח בשלוש השנים שקדמו לתאריך הדוח, ובין התממשותם של אלה בפועל, תוך פירוט הסיבות להיווצרות פערים אלה והשפעתם על השווי שנקבע; לעניין זה, "דיווח", "הערכת שווי", "חוות דעת מקצועית" – כמשמעותן בפרק 610 בדבר דוח שנתי של תאגיד בנקאי;

ג. בקרות ונהלים

29. ינתן גילוי ל"בקרות ונהלים" על-פי האמור להלן:

א. הגדרות:

בסעיף זה ובסעיף 9 להוראות הדיווח לציבור בדבר דוח הדירקטוריון וההנהלה הרבעוני של תאגיד בנקאי (פרק 661) -

"בקרות ונהלים לגבי הגילוי", "בקרה פנימית על דיווח כספי", "חולשה מהותית", "ליקוי משמעותי" – כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 בדבר "בקרות ונהלים לגבי הגילוי ובקרה פנימית על דיווח כספי" (להלן – הוראה 309).

ב. בקרות ונהלים לגבי הגילוי:

1) יש ליתן גילוי בדבר מסקנות המנכ"ל והחשבונאי הראשי, או אדם המבצע בפועל את אותו תפקיד, באשר לאפקטיביות הבקרות ונהלים לגבי הגילוי של התאגיד הבנקאי לסוף הרבעון, בהתבסס על ההערכה הנדרשת בסעיף 4 להוראות ניהול בנקאי תקין מס' 309.

2) כאשר הנהלת התאגיד בנקאי מעריכה כי הבקרות ונהלים לגבי הגילוי הינם אפקטיביים, ינתן גילוי על-פי הנוסח המפורט להלן:

"הנהלת התאגיד הבנקאי, בשיתוף המנכ"ל והחשבונאי הראשי של התאגיד הבנקאי, העריכו לתום התקופה המכוסה בדוח זה את האפקטיביות של הבקרות ונהלים לגבי הגילוי של התאגיד הבנקאי. על בסיס הערכה זו, מנכ"ל התאגיד הבנקאי והחשבונאי הראשי הסיקו כי לתום תקופה זו הבקרות ונהלים לגבי הגילוי של התאגיד הבנקאי הינם אפקטיביים כדי לרשום, לעבד, לסכם ולדווח על המידע שהתאגיד הבנקאי נדרש לגלות בדוח השנתי בהתאם להוראות הדיווח לציבור של המפקח על הבנקים ובמועד שנקבע בהוראות אלו".

(3) כאשר להנהלת התאגיד הבנקאי ולחשבונאי הראשי נתגלתה חולשה מהותית בבקורות ובנהלים לגבי הגילוי, אך עד למועד הדיווח היא תוקנה והנהלת התאגיד הבנקאי מעריכה כי בקורות הגילוי והנהלים הינם אפקטיביים, מעבר לנוסח הגילוי לעיל, ינתן גם פירוט הכולל, בין השאר, גילוי על מהות החולשה המהותית בבקורות ובנהלים, השפעתה על הדיווח הכספי והאמצעים שנקטו לשיפור הבקורות והנהלים.

(4) כאשר להנהלת התאגיד הבנקאי ולחשבונאי הראשי נתגלתה חולשה מהותית בבקורות ובנהלים לגבי הגילוי, אך עד למועד הדיווח היא לא תוקנה, ינתן פירוט הכולל, בין השאר, את מהות החולשה המהותית בבקורות ובנהלים, השפעתה על הדיווח הכספי, האמצעים שנקטו לשיפור הבקורות והנהלים, אלו פעולות מוצעות ננקטו בטרם פורסם הדוח ולוחות הזמנים הצפויים לתיקונה.

ג. בקרה פנימית על דיווח כספי:

(1) יש ליתן גילוי בדבר כל שינוי בבקרה הפנימית של התאגיד הבנקאי על דיווח כספי שזוהה במסגרת ההערכה הנדרשת בסעיף 6 להוראת ניהול בנקאי תקין מס' 309 ואירע ברבעון האחרון, שיש לו השפעה מהותית או שצפוי להשפיע באופן מהותי על הבקרה הפנימית של התאגיד הבנקאי על דיווח כספי.

(2) לא אירע ברבעון הרביעי כל שינוי בבקרה הפנימית על דיווח כספי (כאמור בסעיף 4(ד) לנוסח ההצהרה בעמ' 2-1-625), ינתן גילוי על-פי הנוסח המפורט להלן:

"במהלך הרבעון הרביעי המסתיים ביום 31 בדצמבר 20xx לא אירע כל שינוי בבקרה הפנימית של התאגיד הבנקאי על דיווח כספי אשר השפיע באופן מהותי, או סביר שצפוי להשפיע באופן מהותי, על הבקרה הפנימית של התאגיד הבנקאי על דיווח כספי".

(3) אירע שינוי ברבעון הרביעי בבקרה הפנימית על דיווח כספי (כאמור בסעיף 4(ד) לנוסח ההצהרה בעמ' 2-1-625), ינתן פירוט הכולל, בין השאר, את מהות השינוי והנסיבות לכך.

העמוד הבא : עמ' 1-621